

Viittomakielet lainsäädännössä

Lyhyt katsaus

Kielelliset oikeudet ovat perusoikeuksia

Kielelliset oikeudet ovat perusoikeuksia

Perustuslain 17 §:n 3 momentti

- ”Saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisessa säädetään lailla. **Viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla.**”

Kansainväliset ihmisoikeussopimukset

- Kielellisiä oikeuksia koskevat artiklat
- Syrjintäkieltoartiklat
- Vammaisten oikeuksia koskevat artiklat

Viittomakieltä käyttävien oikeudet turvataan lailla

Viittomakieltä käyttävien oikeudet turvataan lailla

Viittomakielilaki (395/2015)

- Tarkoituksena edistää viittomakieltä käyttävän kielellisten oikeuksien toteutumista perustuslain ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten edellyttämällä tavalla
- Tavoitteena lisätä viranomaisten tietoisuutta viittomakielistä sekä viittomakieltä käyttävistä kieli- ja kulttuuriryhmänä
- ”Viranomaisen on toiminnassaan edistettävä viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään.”
- Viittomakieli = suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli
- Viittomakieltä käyttävä henkilö = henkilö, jonka oma kieli on viittomakieli
- Oma kieli= äidinkieli tai ensikieli, myös ns. CODA-lapset
- Suppea yleislaki: varsinaiset säännökset viittomakieltä käyttävien kielellisistä oikeuksista ovat eri hallinnonalojen lainsäädännössä

Viittomakieltä käyttävien oikeudet turvataan lailla

Muu lainsäädäntö

- Syrjinnän kieltö ja kohtuulliset mukautukset
- Viittomakieli opetuskielenä ja äidinkielenä opetuksessa
- Tulkitseminen ja kääntäminen esim. sosiaali- ja terveyspalveluissa, esitutkinnassa ja rikosoikeudenkäynnissä
- Viittomakielen opetus sopeutumisvalmennuksena
- Televisio- ja radio-ohjelmat viittomakielellä
- Kulttuuripalvelut ja tekijänoikeussuojatut teokset

Muu lainsäädäntö

- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)
- Perusopetuslaki (628/1998), lukiolaki (629/1998) ja uusi lukiolaki (2018/714), laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017)
- Hallintolaki (434/2003) ja hallintolainkäyttölaki (586/1996)
- Esitutkintalaki (805/2011)
- Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (689/1997)
- Ulosottokaari (705/2007)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
- Vankeuslaki (767/2005) ja tutkintavankeuslaki (768/2005)
- Laki poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta (841/2006)
- Vammaispalvelulaki (380/1987)
- Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta (133/2010)
- Laki Yleisradio Oy:stä (1380/1993)
- Tekijänoikeuslaki (404/1961)
- Muu eri hallinnonaloja koskeva lainsäädäntö

Seuranta ja valvonta

Oikeuksien toteutumisen seuranta ja valvonta

- Jokainen viranomainen valvoo omalla toimialallaan
- Hallituksen kielikertomus - osa oikeusministeriön seurantatehtävää
- Kieliasiain neuvottelukunta
- Viittomakielen yhteistyöryhmä
- Valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu
- Ihmisoikeussopimusten tulkintaelimet

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten, kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu.”

Viittomakielen yhteistyöryhmä

- asetettu maaliskuusta 2015 lähtien noin vuodeksi kerrallaan
- käsittelee VN:n piirissä ajankohtaisia viittomakieleen liittyviä asioita
- pyrkii parantamaan tiedonkulkua keskeisten toimijoiden välillä
- seuraa viittomakielilain toteutumista
- lisää eri toimijoiden tietoisuutta lain sisällöistä ja soveltamisesta

Tietoisuuden lisäämistä:

Esitteitä ja videoita

Tietoa kielellisistä oikeuksista virkamiehille suunnatussa koulutuksessa

Tilaisuuksia ministeriöiden tiedottajille

Suositus viittomakielen käytöstä valtioneuvoston viestinnässä

Pyöreän pöydän keskustelu sisäkorvaistutteen saaneen lapsen oikeudesta viittomakieleen

Selvitys suomenruotsalaisen viittomakielen kokonaistilanteesta

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/76628>

Tulossa:

Viittomakielilain arviointi

Viittomakielilain arviointi

- Onko tietoisuus viittomakielistä lisääntynyt?
- Missä määrin viittomakielet on huomioitu lainvalmistelussa ja hallinnollisissa muutoksissa?
- Onko viittomakielinen yhteisö päässyt osallistumaan sitä koskevaan päätöksentekoon?
- Ovatko viittomakieliset voineet käyttää omaa kieltään?
- Saavatko viittomakieliset tietoa omalla kielellään?
- Onko ylimmille laillisuusvalvojille tai yhdenvertaisuusvaltuutetulle kanneltu?
- Onko asiaan kiinnitetty huomiota sopimusvalvontaelinten kannanotoissa?

Lisätieto:

[Oikeusministeriö: Kielelliset oikeudet](#)

[Justitieministeriet: Språkliga rättigheter](#)

[Viittomakielilakiesite suomalaisella viittomakielellä](#)

[Teckenspråkslagens broschyr på finlandssvenskt teckenspråk](#)

[Yhdenvertaisuuslaki suomalaisella viittomakielellä](#)

[Tietoa perustuslaista suomalaisella viittomakielellä](#)

[Information om grundlagen på finlandssvenskt teckenspråk](#)

[Viittomakieliset oppilaat perusopetuksessa \(OPH\)](#)

Kiitos!

Hallitussihteeri Maija Iles

maija.iles@om.fi

Demokratia-, kieli- ja
perusoikeusasioiden yksikkö

OIKEUSMINISTERIÖ

www.oikeusministerio.fi

Facebook: facebook.com/oikeusministerio

Twitter: [@oikeusmin](https://twitter.com/oikeusmin)

Käyntiosoite: Eteläesplanadi 10, Helsinki

Postiosoite: PL 25, 00023 Valtioneuvosto

Vaihde: 029 516 001